

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de Iaroslav Șapoșnicov,
reprezentat de avocatul Silvia Timuș,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de
Galina Slastenova împotriva lui Iuri Șabetnic și Iaroslav Șapoșnicov cu
privire la partajul bunului proprietate comună pe cote-părți prin vânzarea la
licitație cu distribuirea prețului,

împotriva deciziei din 17 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău,

*(Dosarul nr. 2ra-1111/23
NR. PIGD 2-17194133-01-2ra-04082023)*

Recursul declarat până la 01 septembrie 2023. Neelucidarea tuturor circumstanțelor
determinante soluționării corecte și obiective a litigiului. Interpretarea eronată a normelor de
drept material privind modalitățile de partaj al proprietății comune pe cote-părți.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. M. Țurcan,
Curtea de Apel Chișinău, jud: A. Panov, A. Braga, V. Mihaila,

19 decembrie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa participanților la proces recursul depus Iaroslav Șapoșnicov, reprezentat de avocatul Silvia Timuș,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:
Stela Procopciuc, *Președinte*,
Ion Munteanu,
Gheorghe Stratulat, *judcători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 06 septembrie 2017, Galina Slastenova, reprezentată de avocatul Tatiana Vatavu-Josan, a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Iuri Șabetnic și Iaroslav Șapoșnicov, solicitând partajarea bunului-apartamentul nr. xxxxx din str. xxxxx, nr. xxxxx, mun. xxxxx, prin vânzarea bunului la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți.

2. În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat că, Nina Șabetnic a deținut cu drept de proprietate 2/3 cote-părți din apartamentul nr. xxxxx, situat pe str. xxxxx, nr. xxxxx, mun. Chișinău, număr cadastral xxxxx, iar 1/3 cotă-parte, fiul Iuri Șabetnic.

3. După decesul Ninei Șabetnic a rămas averea succesorală constituită din 2/3 cote-părți din apartamentul enunțat. Nina Șabetnic în timpul vieții nu a lăsat testament. Astfel, averea succesorală urmează a fi partajată conform prevederilor legislației în vigoare. În termenii prevăzuți de lege, cu cerere de acceptare a succesiunii s-au adresat Iuri Șabetnic, Galina Slastenova și Natalia Șabetnic. Ultimii au moștenit după cum urmează: 1) 2/9 cote-părți-Galina Slastenova, în baza certificatului de moștenitor legal nr. 3842 din 17 noiembrie 2014; 2) 2/9 cote-părți-Iuri Șabetnic, în baza certificatului de moștenitor legal nr. 4042 din 26 noiembrie 2014; 3) 2/9 cote-părți-Natalia Șabetnic, care ulterior, în baza contractului de donație nr. 6604 din 22 mai 2015 a donat cota sa parte lui Iaroslav Șapoșnicov.

4. Reclamanta a declarat că locuiește în Federația Rusă și a decis să vândă cota-parte deținută. Cota-parte în apartamentul litigios nu este determinată în natură. De câteva or s-a adresat părților cu propunerea de a-i cumpăra cota-parte, având în vedere dreptul preferențial la cumpărare, însă ultimii nu au reacționat.

5. Prin cererea depusă la 31 mai 2022, în cadrul ședinței de judecată, reclamanta Galina Slastenova, reprezentată de avocatul Tatiana Vatavu-Josan a completat temeiul de drept al acțiunii.

6. În motivarea acesteia a indicat că în acțiune a solicitat partajarea averii comune pe cote-părți prin vânzarea bunului la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia.

7. Cu trimitere la prevederile art. 561 alin.(1), (2), alin.(3) lit.b) din Codul civil, reclamanta a afirmat că de mult timp locuiește în Federația Rusă, are familie, copii, nepoți, niciodată nu va locui în Republica Moldova și nu dorește partajarea bunului imobil în natură. Prin cererile înaintate a propus părților să cumpere cota-parte deținută, însă niciunul nu este interesat să o procure. Unica variantă de partaj posibilă conform art. 561 din Codul civil este vânzarea la licitație cu distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

8. Prin încheierea consemnată în procesul-verbal al ședinței de judecată din 18 aprilie 2018, s-a dispus citarea Liliei Șapoșnicova și Stanislav Șapoșnicov, părinții-reprezentanții legali ai minorului Iaroslav Șapoșnicov.

9. Prin hotărârea din 31 mai 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Galina Slastenova. S-a partajat apartamentul nr. xxxxx, situat pe str. xxxxx, nr. xxxxx, mun. xxxxx, număr cadastral xxxxx, prin vânzarea acestuia la licitație și distribuirea prețului către coproprietarii Iuri Șabetnic, Galina Slastenova și Iaroslav Șapoșnicov, proporțional cotei- părți a fiecăruia dintre ei. S-a încasat de la Iuri Șabetnic în beneficiul statului suma de 7 297,80 lei cu titlu de taxă de stat. S-a încasat la Iaroslav Șapoșnicov în beneficiul statului suma de 2 919,13 lei cu titlu de taxă de stat.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

10. La 29 iunie 2022, prin intermediul poștei electronice (Vol.I, f.d.220) și în original, la 30 iunie 2022, Iaroslav Șapoșnicov, reprezentat de avocatul Silvia Timuș, a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 31 mai 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând casarea hotărârii prime instanțe, reexaminarea cauzei, pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

11. Prin decizia din 17 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Iaroslav Șapoșnicov și s-a menținut hotărârea din 31 mai 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

12. La 24 iulie 2023, prin intermediul poștei electronice (Vol.II, f.d.38), Iaroslav Șapoșnicov, reprezentat de avocatul Silvia Timuș, a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 17 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând primirea spre examinare, admiterea recursului, casarea hotărârii primei instanțe și a deciziei instanței de apel cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a cererii de chemare în judecată.

13. În susținerea recursului, recurentul a invocat dezacordul cu hotărârea instanței de fond și decizia instanței de apel, deoarece instanțele ierarhic

inferioare eronat au aplicat norma de drept. Acțiunea reclamantei este neîntemeiată, întrucât nu a fost anexată nicio probă referitor la faptul că bunul proprietate comună pe cote-părți este indivizibil sau nu este partajabil în natură pentru ca instanța să pronunțe o hotărâre de vânzare a bunului imobil la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei.

14. Din materialele prezentate rezultă că numai lui Iuri Șabetnic i-a fost expediată somația referitor la dreptul de preemțiune a coproprietarului de a procura cota-parte a reclamantei, însă minorul și reprezentantul legal Lidia Șapoșnicova nu au fost informați despre intenția vânzării cotei-părți deținute precum și a dreptului de preemțiune la procurare.

15. Totodată reclamanta nu a prezentat nicio probă, raport de evaluare cu indicarea valorii totale a apartamentului, a condițiilor și stării bunului imobil, etc., referitor la valoarea cotei sale de 11 000 de euro și din ce rezultă suma de bani indicată în somația expediată lui Iuri Șabetnic. Suma de 11 000 de euro nu este reală pentru cota-parte deținută. Reclamanta nu a depus niciun efort de a discuta cu fratele său precum și cu reprezentanții minorului referitor la negocierea prețului pe cota-parte din imobil. Reclamanta deține în proprietate în Federația Rusă spațiu locativ, iar Iuri Șabetnic și minorul dețin în proprietate doar acest bun imobil, care dacă ar fi vândut la licitație, li s-ar crea dificultăți la procurarea unui alt spațiu locativ, încălcându-se dreptul lor. Bunul imobil în litigiu este partajabil în natură, deoarece este compus din 4 odăi. Lipsește un raport de expertiză care ar constata imposibilitatea împărțirii bunului imobil în litigiu, nu este nicio concluzie a unui expert tehnic cadastral, care ar indica imposibilitatea împărțirii în natură a bunului.

16. Reclamanta doar a trimis scrisoare referitor la propunerea spre vânzare a cotei-părți la suma care nu se confirmă prin niciun act de expertiză sau evaluare. La fel, sunt încălcate drepturile minorului și ale lui Iuri Șabetnic la spațiul locativ. Instanța de judecată urma din oficiu să atragă Direcția pentru protecția drepturilor copilului, deoarece este minor, iar aceasta urma a se expune asupra faptului dacă nu sunt încălcate drepturile minorului. Orice tranzacție în care este implicat un minor urmează a fi efectuată cu consimțământul autorității tutelare.

17. La 04 august 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților copia recursului declarat, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire, avizul de recepție, anexate la materialele dosarului (Vol.II, f.d.43).

18. Intimații nu au făcut uz de dreptul procesual și nu au depus referințe la cererea de recurs.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

19. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului. Din sensul normei de drept enunțate rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

20. Art. 434 din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

21. Art. 431 din Codul de procedură civilă:

„(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.

(2) Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

(3) Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție.

(4) Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.”

22. Art. 440 din Codul de procedură civilă:

„(3) Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

23. Art. 118 din Codul de procedură civilă:

„(1) Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

(2) Partea care nu a exercitat pe deplin obligația de a dovedi anumite fapte este în drept să înainteze instanței judecătorești un demers prin care solicită audierea părții adverse în privința acestor fapte dacă solicitarea nu se referă la circumstanțele pe care instanța le consideră dovedite.

(3) Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sînt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

(4) În cazul nerespectării prevederilor legii privind legalizarea probelor ori al pierderii unui document autentic, efectul defavorabil al nedovedirii afirmațiilor referitoare la circumstanțele de fapt ale cauzei va cădea asupra părții sau altui participant la proces care a avut posibilitatea și care trebuia să se asigure pînă la judecată cu probă veridică fără a suscita îndoieli.

(5) Instanța judecătorească (judecătorul) este în drept să propună părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor.”

24. Art. 130 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

(2) Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

(3) Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei.

(4) Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.”

25. Art. 373 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

(5) Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.”

26. Art. 432 din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023):

„(1) Părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

(2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată; b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată; c) a interpretat în mod eronat legea.

(3) Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care: a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei; b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată; c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului; d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces; e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată; f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(4) Săvîrșirea altor încălcări decît cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(5) Temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.”

27. Art. 442 din Codul de procedură civilă:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor

prevăzute la art.432. Instanța invocă, din oficiu, neatragerea în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.

(3) Instanța de recurs este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor esențiale invocate în recurs.”

28.Art. 445 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept: c) să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

29.Art. 357 din Codul civil, în redacția până la 01 martie 2019:

„(1) Încetarea proprietății comune pe cote-părți prin împărțire poate fi cerută oricând dacă legea, contractul sau hotărârea judecătorească nu prevede altfel.

(2) Împărțirea poate fi cerută chiar și atunci când unul dintre coproprietari a folosit exclusiv bunul, afară de cazul când l-a uzucapat, în condițiile legii.

(3) Împărțirea poate fi făcută prin înțelegere a părților sau prin hotărâre judecătorească.”

30.Art. 557 din Codul civil, în redacția din 01 martie 2019:

„(1) Încetarea proprietății comune pe cote-părți prin partaj poate fi cerută oricând de către oricare dintre coproprietari dacă legea, contractul sau hotărârea judecătorească nu prevede altfel.

(2) Partajul poate fi cerut chiar și atunci când unul dintre coproprietari a folosit exclusiv bunul, afară de cazul când l-a uzucapat, în condițiile legii.

(3) Partajul poate fi făcut prin contract de partaj între coproprietari sau, în absența unui contract de partaj, prin hotărâre judecătorească prin introducerea unei acțiuni de partaj de către oricare dintre coproprietari.”

31.Art. 361 din Codul civil, în redacția până la 01 martie 2019:

„(1) Împărțirea bunului proprietate comună pe cote-părți se face în natură, proporțional cotei-părți a fiecărui coproprietar.

(2) Dacă bunul proprietate comună pe cote-părți este indivizibil ori nu este partajabil în natură, împărțirea se face prin:

a) atribuirea întregului bun, în schimbul unei sulte, în favoarea unui ori a mai multor coproprietari, la cererea lor;

b) vânzarea bunului în modul stabilit de coproprietari ori, în caz de neînțelegere, la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei.

(4) Împărțirea se efectuează în modul stabilit de lege.”

32.Art. 561 din Codul civil, în redacția din 01 martie 2019:

„(1) Partajul bunului proprietate comună pe cote-părți se face în natură, proporțional cotei-părți a fiecărui coproprietar.

(2) Bunurile care compun o unitate economică, un set sau o altă universalitate a cărei separare îi va reduce valoarea nu vor fi partajate în natură dacă cel puțin unul dintre coproprietari se opune unui asemenea mod de partaj.

(3) Dacă bunul proprietate comună pe cote-părți este indivizibil ori nu este comod partajabil în natură, partajul se face prin:

a) atribuirea întregului bun, în schimbul unei sulte, în favoarea unui coproprietar sau în favoarea mai multor coproprietari, la cererea lor comună. În cazul mai multor cereri de atribuire care se contrazic reciproc, instanța de judecată aplică dispozițiile art.562;

b) vânzarea bunului în modul stabilit de coproprietari ori, în caz de neînțelegere, la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei, dacă niciunul dintre coproprietari nu a cerut atribuirea întregului bun sau dacă această cerere nu poate fi satisfăcută.

(4) În cazul în care unui dintre coproprietari îi este atribuită o parte reală (lot de atribuire) mai mare decât cota sa parte, celorlalți coproprietari li se atribuie o sultă.

(5) În cazul divizării unui imobil, instanța de judecată poate constitui un drept de servitute sau un alt drept real limitat pentru a permite folosirea corespunzătoare a bunului nou-format.

(6) Instanța de judecată nu poate dispune un mod de partaj la care obiectează toți coproprietarii.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

33. Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că dispozitivul deciziei instanței de apel a fost pronunțat la 17 mai 2023. Copia deciziei integrale a instanței de apel a fost expediată către participanții la proces la 10 iulie 2023, prin intermediul poștei electronice (Vol.II, f.d.34). Astfel, recursul este declarat în termen.

34. Prin prisma art. 444 din Codul de procedură civilă examinarea cauzei civile în ordine de recurs s-a realizat în lipsa participanților la proces, întrucât Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a considerat inoportună invitarea acestora, din motiv că argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite verificarea legalității hotărârilor atacate.

35. Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea litigiului dedus judecătii, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție considerând recursul admisibil, urmează a-l admite cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată, din motivele ce succed.

36. Având în vedere că în sistemul legislației procesuale naționale instanța de judecată este obligată să soluționeze procesul limitându-se la obiectul acestuia în sensul formulat prin acțiune și, după caz, concretizat de către partea reclamantă, subsecvent, instanța de recurs se află în situația de a verifica dacă la caz a fost îndeplinită condiția unei examinări efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului, a examinat toate pretențiile și argumentele înaintate.

37. Reiterând esența litigiului, instanța de recurs menționează că prin cererea de chemare în judecată depusă de Galina Slastenova, s-a solicitat partajul apartamentului nr. xxxxx din str. xxxxx, nr. xxxxx, mun. xxxxx, prin vânzarea bunului la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți. Reclamanta locuiește în Federația Rusă, iar cotele-părți din imobilul litigios nu sunt determinate în natură și dorește vânzarea cotei sale părți de 2/9, deținute cu drept de proprietate după decesul Ninei

Șabetnic (Vol.I, f.d.5-6). Ultima deținea cu drept de proprietate 2/3 cote-părți din imobil, iar fiul acesteia, Iuri Șabetnic-1/3 cotă-parte. În rezultatul acceptării succesiunii după decesul Ninei Șabetnic, în baza certificatului de moștenitori legali, Galina Slastenova a obținut 2/9 cote-părți, Iuri Șabetnic-2/9 cote-părți și Natalia Șabetnic-2/9 cote-părți, care a donat cota sa din imobil lui Iaroslav Șapoșnicov (Vol.I, f.d.10-11).

38. Prima instanța judecând cauza în fond, prin hotărârea din 31 mai 2022, a admis cererea de chemare în judecată formulată Galina Slastenova și a partajat apartamentul enunțat prin vânzarea acestuia la licitație și distribuirea prețului către proprietari proporțional cotelor părți deținute (Vol.I, f.d.214, 223-226).

39. Instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, prin decizia din 17 mai 2023 a respins apelul declarat de Iaroslav Șapoșnicov și a menținut hotărârea (Vol.II, f.d.23-33).

40. Pentru a decide astfel, instanța de apel a considerat că în speță nu a fost identificată altă soluție, iar menținerea situației actuale a bunului convine doar lui Iuri Șabetnic -persoana care locuiește, de facto, în acest apartament, dar care nu a manifestat niciun interes față de proces, motiv pentru care instanța de apel a considerat că prima instanță corect a dispus partajarea apartamentului prin vânzarea acestuia la licitație și distribuirea prețului către coproprietarii Iuri Șabetnic, Galina Slastenova și Iaroslav Șapoșnicov, proporțional cotei- părți a fiecăruia dintre ei.

41. La fel, instanța de apel a respins ca neîntemeiate afirmațiile apelantului precum că instanța de fond neîntemeiat în lipsa probelor a aplicat prevederile art.561 din Codul civil, dispunând partajarea apartamentului prin vânzarea acestuia la licitație și distribuirea prețului către coproprietarii Iuri Șabetnic, Galina Slastenova și Iaroslav Șapoșnicov, proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei. Menționând că Iuri Șabetnic și Iaroslav Șapoșnicov refuză să procure cota-parte ce-i aparține Galinei Slastenova cu drept de proprietate în bunul imobil, iar ultima se opune partajării bunului imobil în natură.

42. Rezumând criticile recurentului, instanța de recurs deduce dezacordul acestuia cu soluția instanțelor ierarhic inferioare, deoarece nu ar fi fost anexată nicio probă referitor la faptul că bunul proprietate comună pe cote-părți este indivizibil sau nu este partajabil în natură. La fel, recurentul și Iuri Șabetnic dețin în proprietate doar acest bun imobil, care dacă ar fi vândut la licitație, li s-ar crea dificultăți la procurarea unui alt spațiu locativ, încălcându-se dreptul lor. De asemenea, reclamanta nu a informat minorul și reprezentantul legal despre intenția vânzării cotei-părți deținute precum și a dreptului de preemțiune la procurare. Reclamanta nu ar fi discutat cu fratele său și reprezentanții recurentului referitor la negocierea prețului pe cota-parte din imobil, însă doar a trimis scrisoare referitor la propunerea spre vânzare a cotei-părți la suma neprobată de niciun act de expertiză sau evaluare.

43. Judecând recursul declarat împotriva deciziei instanței de apel, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute în art.432 din Codul de procedură civilă, în vigoare la data declarării acestuia, instanța de recurs relevă că instanța ierarhic inferioară nu a verificat multiaspectual toate circumstanțele determinante soluționării corecte și obiective a litigiului.

44. Deși în sensul art. 561 din Codul civil, aplicat raportului litigios de către prima instanță, soluție menținută de instanța de apel, modul de partaj al bunului proprietate comună pe cote-părți, și anume art.561 alin.(3) lit. b) din Codul civil, la dispunerea partajării bunului imobil prin vânzarea acestuia la licitație și distribuirea prețului către proprietari, instanța ierarhic inferioară a ignorat teza din textul legal ce condiționa partajul dispus. Or, norma legală enunțată prevede expres: dacă bunul proprietate comună pe cote-părți este indivizibil ori nu este comod partajabil în natură, partajul se face prin vânzarea bunului în modul stabilit de coproprietari ori, în caz de neînțelegere, la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei, dacă niciunul dintre coproprietari nu a cerut atribuirea întregului bun sau dacă această cerere nu poate fi satisfăcută.

45. În context, instanța de recurs menționează că art. 561 din Codul civil reglementează conținutul dreptului de a iniția partajul, pe care îl are fiecare coproprietar. Dreptul la partaj este o veritabilă excepție de la principiul inviolabilității proprietății, deoarece efectul său principal este pierderea dreptului de proprietate de către toți coproprietarii (în caz de vânzare silită potrivit alin. (3) lit. b)) sau pierdere de către ceilalți coproprietari (în caz de atribuire în natură potrivit alin. (3) lit. a)). În cazul atribuirii în natură, pentru a proteja dreptul de proprietate, ceilalți coproprietari primesc o sultă. Fiecare coproprietar are dreptul să ceară atribuirea în natură a bunului comun.

46. Subsecvent, instanța de apel efectuând controlul judiciar al hotărârii primei instanțe, în limitele legale urma a verifica dacă vreun coproprietar își exprima acordul la atribuirea întregului bun sau dacă această cerere nu poate fi satisfăcută. Astfel, din poziția recurentului nu se deduce un refuz, care putea servi la aplicarea partajului anume a prevederilor art.561 alin.(3) lit. b) din Codul civil.

47. Instanța de recurs reiterează că pornind de la poziția reclamantei, telegramele și somațiile adresate părților, existente la materialele cauzei (Vol.I, f.d.12-17), reclamanta și-a exprimat intenția/ dorința de a-și realiza cota sa parte contra sumei de 11 000 de euro, în condițiile în care nu a optat pentru partajarea în natură. Or, în opinia sa, nu pot locui mai multe familii în același apartament și, totodată, nu locuiește pe teritoriul Republicii Moldova.

48. În atare circumstanțe, având în vedere condiția legală în sensul art.561 alin.(3) lit. b) din Codul civil, și anume că partajul se face prin vânzarea bunului în modul stabilit de coproprietari ori, în caz de neînțelegere, la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a

fiecăruia dintre ei, dacă niciunul dintre coproprietari nu a cerut atribuirea întregului bun sau dacă această cerere nu poate fi satisfăcută, instanța de apel la rejudecarea cauzei urmează a verifica dacă această condiție poate fi realizată la caz și situația în care poate fi aplicată întru evitarea unei eventuale încălcări a drepturilor și libertăților fundamentale celorlalți coproprietari.

49. De altfel, regulile edictate în vederea efectuării partajului efectuat pe cale judiciară reglementează conținutul cererii de chemare în judecată, criteriile legale de atribuire, soluțiile pe care instanța le poate pronunța etc. Pornind de la împrejurarea că în cererile de partaj părțile au calitatea de coproprietari, nefiind în postura de a își stabili drepturi contrare unii față de ceilalți, legiuitorul a prevăzut dispoziții specifice. În acest sens instanța de judecată are obligația de a asculta poziția coproprietarilor cu privire la bunul supus partajului. Or, urmează a fi acordată o atenție sporită acordului de voințe al coproprietarilor în toate aspectele care țin de soluționarea cererilor de partaj, rolul activ al judecătorului în această materie fiind potențat în raport cu normele cu caracter general prevăzute de art. 9 din Codul de procedură civilă. Pe tot parcursul procesului, instanța de judecată urmează să țină cont de voința părților la împărțirea bunului ca hotărârea să fie potrivit înțelegerii coproprietarilor. Prioritatea voinței concordante a coproprietarilor la efectuarea partajului, împărțirea de către instanță a bunurilor fiind subsumată condiției ca părțile-coproprietarii să nu fi ajuns la un acord. Voința concordantă a coproprietarilor cu privire la modalitatea de efectuare în concret a partajului primează. Chiar și în situația în care se procedează fie la atribuirea întregului bun, în schimbul unei sulte, în favoarea unuia ori a mai multor coproprietari, la cererea acestora, fie la vânzarea bunului în modul stabilit de coproprietari ori, în caz de neînțelegere, la licitație, în condițiile legii, și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cu cota-parte a fiecăruia dintre ei, coproprietarii pot opta pentru altă modalitate de partaj decât aceea în natură și atunci când aceasta este posibilă, dacă apreciază că este în interesul lor. Acordul coproprietarilor trebuie să fie însă unanim.

50. Instanța de recurs reiterează că art. 561 din Codul civil reglementează partajul bunurilor aflate în proprietate comună pe cote-părți, iar în cazul în care bunul este indivizibil sau nu poate fi partajat în natură, prevede două opțiuni. Una vizează atribuirea întregului bun unuia sau mai multor coproprietari, cu obligația de a plăti celorlalți o sultă proporțională cotelor părți, la cererea unui coproprietar sau la cererea comună a mai multor coproprietari. Iar a doua posibilitate prevede vânzarea bunului fie în modul convenit de coproprietari, fie, în lipsa unui acord, prin licitație, cu distribuirea prețului obținut proporțional cotelor-părți.

51. Totodată, instanța de apel a notat că reclamanta a propus coproprietarilor bunului imobil să cumpere cota-parte ce-i aparține cu drept de proprietate, însă aceștea nu au reacționat la cerințele reclamantei, iar ultima se opune partajării bunului imobil în natură.

52. Totuși, aplicarea prevederilor art. 561 alin. (3) lit. b) din Codul civil, partajul prin vânzarea bunului la licitație, fără a fi examinată în prealabil posibilitatea atribuirii întregului apartament celorlalți coproprietari Iuri Șabetnic și Iaroslav Șapoșnicov, este prematur la această etapă, în condițiile în care recurentul a menționat că nu i s-a comunicat despre intenția vânzării cotei-părți deținute, având dreptul de preemțiune la procurare, în caz de vânzare, precum și că este lipsit de spațiul locativ. Mai mult, nici la examinarea cauzei, nu a pus în discuție posibilitățile partajului prin atribuirea bunului și încasării sultei.

53. Prin urmare, instanța de apel era obligată să analizeze prioritar această opțiune, întrucât vânzarea bunului și distribuirea prețului către coproprietari, prevăzută la art. 561 alin. (3) lit. b), constituie o soluție subsidiară, aplicabilă numai în lipsa interesului vreunui din coproprietari de a prelua bunul în întregime în schimbul sultei în favoarea celorlalți coproprietari.

54. În ipoteza admiterii posibilității atribuirii bunului în favoarea unuia dintre coproprietari, instanța era obligată să stabilească valoarea de piață a imobilului la momentul partajului, prin dispunerea efectuării evaluării apartamentului, întrucât cuantumul sultei se determină prin raportare la valoarea bunului și la cota-parte ce revine coproprietarului dezinteresat.

55. În altă ordine de idei, urma a fi determinată valoarea de piață a bunului imobil, fiind esențială și importantă în cazul în care unul dintre coproprietari intenționează achiziționarea cotei-părți deținute de reclamantă și doar, ulterior, în caz de neînțelegere, precum și în cazul în care niciunul dintre coproprietari nu a cerut atribuirea întregului bun sau dacă această cerere nu poate fi satisfăcută, urma a se recurge la aplicarea prevederilor art. 561 alin. (3) lit. b) din Codul civil. Or, aceasta prezumă respectarea drepturilor și intereselor legitime ale părților/coproprietarilor și concomitent o verificare multiaspectuală a situației, în vederea adoptării unei soluții temeinice cu aplicarea corectă a legii și fără eventuale atingeri ale drepturilor coproprietarilor. De altfel, este esențial și necesar verificarea aspectului dacă cineva dintre coproprietari a cerut sau nu atribuirea întregului bun sau dacă această cerere nu poate fi satisfăcută, pentru aplicarea prevederilor art. 561 alin. (3) lit. b) din Codul civil.

56. Mai mult, instanța de apel a reținut faptul că Iuri Șabetnic are o cotă-parte mai mare din imobil în raport cu ceilalți coproprietari, ceea ce suplimentar determina o nouă verificare a altor opțiuni de partaj decât cea prin vânzarea la licitație.

57. De altfel, instanța de judecată este obligată să asigure un echilibru just a intereselor părților/coproprietari implicate în proces și să verifice opțiunea de acceptare sau refuz a sumei cerute de reclamantă pentru cota sa parte, în situația în care recurentul a pretins că nu i s-a comunicat intenția de vânzare, precum și că nu este un act de evaluare ce ar confirma suma solicitată. Or, este prematură concluzia instanței de apel, care a menținut soluția primei

instanțe privind partajul bunului imobil prin vânzarea la licitație cu distribuirea sumelor către coproprietari proporțional cotelor-părți, în condițiile în care există și alte opțiuni de care ar putea beneficia părțile litigante. Iar la caz nu este un refuz cert al celorlalți coproprietari, în special că recurentul a indicat că nu i s-a comunicat intenția de vânzare. La fel, prin vânzarea la licitație părțile litigante nu beneficiază de dreptul de preemțiune, cu atât mai mult că recurentul a pretins lipsa comunicării de către reclamantă a intenției de vânzare a cotei-părți în vederea exercitării dreptului de preemțiune.

58. De asemenea, instanța de apel urmează să verifice faptul dacă într-adevăr acesta este unicul spațiu locativ al recurentului și al lui Iuri Șabetnic deținut cu drept de proprietate, în sensul pretins de recurent. Or, această circumstanță este relevantă, întrucât vânzarea bunului la licitație îl privează de unicul spațiu locativ. Instanța de apel în virtutea rolului diriguitor urmează să analizeze toate opțiunile posibile în vederea respectării nu doar a drepturilor reclamantei, însă și ale părților. Mai mult, partajul prin vânzarea la licitație reprezintă ultima opțiune posibilă, fiind aplicabilă doar în situația în care celelalte modalități nu rezultă din probele și circumstanțele cauzei. Astfel, în virtutea rolului diriguitor al instanței, precum și continuitatea examinării cauzei în apel prin prisma efectului devolutiv, instanța are sarcina, în baza rolului activ poate să ceară părții să facă precizările necesare în legătură cu obiectul litigiului, să pună în discuția părților orice împrejurare de fapt sau de drept care duce la soluționarea litigiului peste apărările și susținerile părților din acțiune, referință și alte obiecții. Or, în cazul în care părțile au o atitudine confuză în privința circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei, instanța, în temeiul legii materiale care urmează a fi aplicată, va explica părților care circumstanțe au importanță pentru soluționarea pricinii și cui îi revine obligația de a le dovedi.

59. Totodată, în virtutea art. 118 alin. (5) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească (judecătorul) este în drept să propună părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor.

60. La rejudecarea cauzei, instanța de apel în dependență de circumstanțele ce au generat pretențiile înaintate, pe baza probatoriului existent, după caz a probelor suplimentare, pornind de la aspectul cui revine sarcina probațiunii, asigurând respectarea din această perspectivă a principiilor ce guvernează procesul civil, dreptul la apărare, disponibilitate în drepturi, contradictorialitate și egalitatea în drepturile procedurale urmează a verifica existența unor alte opțiuni alternative de partaj a bunului imobil în litigiu având în vedere cotele-părți deținute de cei trei coproprietari. Or, pentru a recurge la partaj prin vânzarea la licitație a bunului imobil și distribuirea prețului către proprietari proporțional cotelor deținute, urmează a exclude alte variante de partaj în sensul legislației în vigoare și care nu

afectează drepturile coproprietarilor în contextul cotelor-părți deținute, evitând avantajarea unuia în detrimentul altuia. De altfel, scoaterea în vânzare a bunurilor supuse partajului reprezintă o soluție extremă la care se poate recurge numai dacă nu este posibilă nici împărțirea în natură, nici atribuirea bunului către un coproprietar.

61. În aceste condiții, instanța de apel a aplicat direct și exclusiv modalitatea subsidiară și cea mai extremă de partaj, vânzarea la licitație și distribuirea prețului, fără a motiva de ce nu pot fi aplicate celelalte modalități prevăzute de lege, ceea ce reprezintă o abatere de la principiul gradării modurilor de partaj consacrat de art. 561 din Codul civil.

62. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție subliniază că aspectele menționate anterior nu pot fi remediate în cadrul procedurii de recurs, având în vedere specificul acestora. Este esențial ca participanții la proces să beneficieze de o posibilitate reală de a-și prezenta apărarea și de a fi audiați de o instanță de apel competentă să examineze în mod detaliat și exhaustiv toate aspectele de fapt și de drept relevante pentru litigiu.

63. Din perspectiva postulatelor legale, la examinarea cauzelor, instanțele urmează să se conducă nemijlocit de principiul adevărului obiectiv, care se manifestă prin stabilirea multilaterală, completă și obiectivă a tuturor circumstanțelor care au importanță pentru justa soluționare a cauzei. De altfel, o hotărâre judecătorească motivată în sensul respectării cerințelor 6 § 1 CEDO, presupune o examinare reală a problemelor esențiale relevate în speță, cel puțin pentru a le aprecia relevanța. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Helle împotriva Finlandei din 19 februarie 1997, paragraful 60).

64. Subsecvent, la rejudecarea cauzei civile, adoptarea soluției la caz urmează a fi precedată de toate aceste etape, luând în considerare momentele conturate supra, ignorate anterior, precum și motivarea să fie efectuată atât prin prisma poziției părții reclamante, cât și obiecțiilor părții oponente pe marginea acțiunii formulate în raport cu probele prezentate și normele de drept pertinente litigiului, rezultând din prevederile art. 130 din Codul de procedură civilă, ca, în consecință, soluția adoptată să fie certă și coerentă și să răspundă standardelor unui proces echitabil garantat de art. 6 § 1 CEDO.

65. Coroborând circumstanțele ce preced, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție admite recursul declarat și casează integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

66. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 442, art.444, art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat de Iaroslav Șapoșnicov, reprezentat de avocatul Silvia Timuș.

Casează integral decizia din 17 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Galina Slastenova împotriva lui Iuri Șabetnic și Iaroslav Șapoșnicov cu privire la partajul bunului proprietate comună pe cote-părți prin vânzarea la licitație cu distribuirea prețului și trimite cauza spre rejudecare în Curtea de Apel Centru, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Ion Munteanu

Gheorghe Stratulat